

The image features a light-colored, marbled paper background with subtle yellow and brown veins. On the left side, a dark, thin branch extends vertically, with a single dried, brownish leaf attached. A second, similar branch extends horizontally across the lower portion of the page, also bearing a single dried leaf. The text is centered in the upper right area.

Mikes Kelemen:
Törökországi levelek

Mikes Kelemen

- A késői barokk időszak kiemelkedő műveltségű és képességű alkotója.
- Életműve azáltal válik különlegessé, hogy hazájától távol élve alkotott; mindvégig megőrizte magyar, sajátosan erdélyi nyelvét, kultúráját.
- Hivatásos írói tevékenységének franciából való fordításait tartotta.
- Az utókor kedvtelésből írott irodalmi leveleit sorolja az első helyre.

Gróf Miklos Kelemen Rakotzi
Ferencz Fejedelmnek kamarássa.

Mikes Kelemen (1690-1761)

- Az erdélyi Zágonban született, a kolozsvári jezsuita kollégiumban nevelkedett.
- 17 éves korában állt Rákóczi Ferenc szolgálatába.
- Előbb inas volt, majd kamarás (a fejedelem udvari embere).
- Mindenhová követte Rákóczit a száműzetésben: Lengyelországba, Franciaországba, majd Törökországba.

Mikes Kelemen (1690-1761)

- Rodostóban, a település nyugati szélén éltek, a szultántól havi járandóságot kaptak, emellett földet műveltek, állatokat is tartottak.
- A fejedelem halála után Mikesnek alkalma kínálkozott a hazatérésre, de Mária Terézia elutasította a kegyelmi beadványát.
- Ezután még húsz évig élt Rodostóban, fordítói munkájába temetkezve.
- Magányosan, az utolsó bujdosóként halt meg.

Törökországi levelek

Eredeti címe: Török
országi levelek,
mellyekben a II-ik
Rákótzii Ferentz
fejedelemmel bujdosó
magyarok története
más egyéb emlékezetes
dolgokkal együtt
barátságosan eléadatnak

Törökországi levelek

- 207 levélből álló gyűjtemény.
- Minden darabja a törökországi emigráció négy évtizedében született.
- A leveleket a szerző soha nem küldte el.
- Címzettjük egy elképzelt személy, a Konstantinápolyban élő, P.E. monogrammal jelölt grófnő, akit Mikes „édes néném”-nek szólít.

Törökországi levelek

- Mikes nem véletlenül választotta a levél műfaját.
- A 17. század vége, 18. század eleje a levél és az irodalmi levél népszerűségének időszaka.
- Mikes Franciaországban tapasztalhatta, hogy a magánlevelezés a társasági élet kötelező tartozéka, de irodalmi célzattal is változatos formában alkalmazzák (pl. emlékiratok, útirajzok közlésére).

Törökországi levelek

- A fiktív (kitalált) levél az irodalmi levélnek az a válfaja, amely egy nem létező címzethez szól, és időnként a feladó is elképzelt személy.
- A levélforma csak keret, a tartalom pedig kötetlen: valóságos eseményeket és kitalált történeteket egyaránt megörökíthet.

Törökországi levelek

- A levelek tematikája nagyon színes.
- Az elbeszélő beszámol a bujdosók hétköznapijairól, a velük történt különös esetekről, a török életmódról és szokásokról, egy diplomáciai küldetés kapcsán útirajzot ír.
- Filozofikusabb történelmi fejtegetéseket és elmélkedéseket is olvashatunk a levelek közt.
- Legállandóbb, vissza-visszatérő témája a szülőföld és a honvágy.

Törökországi levelek

- Stílusukat tekintve a levelek a barokkot követő rokokó korszak jegyeit viselik.
- Emelkedettség helyett közvetlenséget tapasztalunk, nagyszabású gondolatok helyett apró történetekből, érdekességekből épülnek fel a szövegek.
- A levelek alaphangját a közvetlen csevegés, a meghitt személyesség jellemzi.
- Szókincsének alapja az erdélyi köznyelv.
- Az elegancia és választékosság egyszerűséggel és természetességgel párosul.

Törökországi levelek

„Csaknem minden ember ír levelet, de nem minden tud olyat írni, hogy tessenek. Vannak olyanok, akik leírják, amit akarnak mondani, de az csak száraz, sóttalan és ízetlen; némelyek pediglen a legkisebb dolgot is úgy fel tudják ékesíteni, olyan ízt adnak annak, hogy tetszik.”

(56. levél)

37. levél

Rodostó, 28. maji 1720.

Már mi itt derék házas-tüzes emberek vagyunk, és úgy szeretem már Rodostót, hogy el nem felejthetem Zágont. De tréfa nélkül, édes néném, mi itt igen szép kies helyt vagyunk. A város elég nagy és elég szép, a tengerparton lévő kies és tágas oldalon fekszik. Az is való, hogy Európának éppen a szélyin vagyunk; lóháton innét Constancinápolyban két nap könnyen el lehet menni, tengeren pedig egy nap. A' bizonyos, hogy a fejdelemnek jobb lakóhelyt nem adhattak volna. Akármely felé menjen az ember, mindenütt a szép mező, de nem puszta mező, mivel itt mindenütt a földet jól megművelik. A faluk mellett lévő mezők nem puszták, és ennek a városnak a földje olyan művelt, valamint egy jól megművelt kert. Kivált mostanában gyönyörűséggel nézi az ember itt a szántóföldeket és a szőlőket és a sok veteményes kerteket.

Itt pedig annyi szőlőhegyek vannak, hogy másutt egy vármegyében elég volna; azokat pedig igen jól művelik, és azokban a sok gyümölcsfák úgy tetszenek, mintha mind kertek volnának.

A város felől azt mondhatom, hogy ezen a földön elmondhatni egy szép városnak, amely nem olyan széllyes, mint hosszú, de akármely szép házak légyenek itt a városokon, nem tetszhetnek szépeknek, mivel az utcára nem hadnak ablakokat, kivált a törökök, azért hogy a feleségek ki ne láthassanak. Micsoda szép dolog az irigység! A piaca a városnak igen bőv, a sokféle szárnyas állat, gyümölcs, kerti vetemény itt olcsú, amég ide nem jöttünk, még minden olcsúbb volt. De ha egy kis drágaságot okoztunk is, de a' való, hogy csendességet is okoztunk.

Mert a lakosok magok mondják, hogy amég ide nem jöttünk, ahol most vagyunk szállva, ott az utcákon nappal is félve jártanak az asszonyok és leányok, estvefelé pedig akit kívül találhattak, azt elragadták, és gondolja el kéd, mint bocsátották el, még gyilkosságok is estenek. Ezeket pedig a janicsárok, görögök és örmények követték. De már most legkisebbet sem hallani, estve ki-ki sétálhat az utcákon, semmitől nem tarthat.

Már eleget beszéltem a városról és a földjéről, hanem már a mi házunknál lévő szokásról kell szólni, és az időtöltésről. A' való, hogy egy klastromban nincsen nagyobb rendtartás, mint a fejdelem házánál. Ezek pedig azok a rendtartások: reggel hatodfél órakor a dobot megütik, akkor a cselédeknek fel kell kelni, és készen kell lenni hat órára. Hat órakor dobolnak, és akkor a fejdelem felöltözik, azután a kápolnában megyen, és misét hallgat; mise után az ebédlőházban megyen, ott kávét iszunk és dohányozunk.

Amikor az óra három fertály nyolcra, akkor elsőt dobolnak misére, nyolc órakor másodikát, és egy kis idő múlva harmadikot dobolnak. Akkor a fejdelem misére megyen, mise után a maga házában megyen, és ki-ki oda megyen, ahová tetszik. Tizenegyfél órakor megütik a dobot ebédre, és tizenkét órakor asztalhoz ülünk. Harmadfél órakor a fejdelem csak magánosan a kápolnában megyen, és ott vagyon három óráig. Mikor az óra három fertály ötre, akkor elsőt dobolnak estvéli imádságra, öt órakor másodikát, és egy kevés idő múlva harmadikát. Akkor a fejdelem a kápolnában megyen, és azután ki-ki eloszlik. Vacsorára hetedfél órakor dobolnak. A vacsora nem tartván sokáig, nyolc órakor a fejdelem levetkezik, de leggyakortább le nem fekszik még akkor, és reggel, ha szinte hat órakor öltözik is fel, de éféle után két órakor felkél.

Azt pedig ne gondolja kéd, hogy legkisebb változás is legyen mindezekben, ha szinte a fejdelem beteg volna is, akkor is mind egyaránt folynak rendek. Hatodfél órakor felkelni nem kicsiny dolog, de el nem mulatom, azért hogy kedvit találjam, és mindenkor jelen vagyok, mikor öltözik. A hivatalom is azt hozza magával, hogy vigyázzak a cselédekre. Ezek tehát a mi klastromunkbéli rendtartásink.

Azért ez a levél olyan hosszú, hogy már tíz az óra. Aludjunk hát, édes néném. De az egészségre kell vigyázni, ha azt akarja kéd, hogy gyakran írjak. Másszor többet vagy kevesebbet. Ihon azt majd elfelejtettem megírni, hogy az a veszett köszvény az urunkra jött alkalmatlankodni.

112. levél

Rodostó, 8. április 1735.

Amitől tartottunk, abban már benne vagyunk. Az Isten árvaságra téve bennünket, és kivévé ma közüllünk a mi édes urunkot és atyánkot, három óra után reggel. Ma nagypéntek lévén, mind a mennyei, mind a földi atyáinknak halálokat kell siratni. Az Isten mára halasztotta halálát urunknak azért, hogy megszentelje halálának áldozatját annak érdemével, aki ma megholt érettünk. Amicsoda életet élt, és amicsoda halála volt, hiszem, hogy megmondották nékie: ma velem lesz a paradicsomban. Hullassuk bővséggel könyveinket, mert a keserűségnek ködje valóságosan reánk szállott. De ne azt a jó atyánkot sirassuk, hanem mi magunkot sirassuk. Ki sem lehet mondani, micsoda nagy sírás és keserűség vagyon itt miközöttünk.

Ő szegény árvaságra hagyta bennünket ezen az idegen földön. Itt irtóztató sírás, rívás vagyon közöttünk. Az Isten vigasztaljon meg minket.

55. levél

Rodostó, 18. augusti 1724.

A minap Zsuzsival beszélgettünk, hogy mint lett a házassága, és hogy ennek előtte másfél esztendővel nem gondolta volna, hogy grófné legyen belőlle (noha jó erkölcsiért megérdemlette). Elég a', hogy a beszélgetés közben elébeszéltem neki, hogy micsoda csúfos és szerencsés házassága lett egy asszonynak; kédnek is elébeszélem, hadd teljék az idő.

Franciaországban egy városi gazdag bírónak az íródeákja megszeretvén egy leányt, megkéri, és a lakadalomra napot rendelnek. Ott pediglen közönségesen az a szokás vagyon, hogy a lakadalom napján az ebéd és a tánc estig tart, és estve mennek a templomban az esketésre, és onnét az ágyba. Elég a', hogy az íródeák vígan volt ebéd felett, és ebéd után táncban viszi a mátkáját, aki is a tánc közben, örömben vagy miképpen, egy kis szelet talált bocsátani.

Az íródeák azt meghallván, elszégyenli magát, és az a kis szél úgy meghidegítti benne a szeretetet, hogy a táncot elhagyja, és megizeni a mátkájának, hogy ellene mond a véle való házasságnak, és férhez mehet, akihez neki tetszik.

A bíró látván, hogy az íródeák nem akarna magában szállni és a leányt elvenni, mondá néki, hogy mivel a leánynak ellene mondottál, énnekem gondom leszen reá, hanem menj el a házamtól. Azután a bíró megmondja a leánynak, hogy ő elveszi, ha hozzája mégyen. A leány azt nagy szerencséjinek tartván, reá áll. A bíró csakhamar a lakadalmat megcsinálja, de öreg lévén csak keveset lakhaték a feleségivel, és sok pénzt, jószágát a feleséginek hagyá. Aki is azután Párizsban ment, és ott úriasszony módra kezde élni. Minthogy szép volt, egy öreg gazdag generális megszereti, és elveszi. De ezt is csakhamar kiszólítják a világból, és ez is mindenit a feleséginek hagyja.

No már nagy úri és gazdag asszony lett belőle csakhamar. De még a szerencse feljebb vitte, mert Casimirus király letévén a lengyelországi királyságot, Párizsban ment lakni, és ott meglátván a mi szerencsés asszonyunkot, megszereti és elveszi, de mindazonáltal úgy, hogy csak titkos felesége legyen. Az asszony nem törődve azzal, ha királynénak nem hítták is, mert valóságosan az volt, ha titkon is.

Mindezekből megláthatjuk, édes néném, hogy mely csudálatos úton vezettetünk, ha szinte az utat nem üsmérjük is, és hogy gyakorta a szerencsétlenség szerencséjére szolgál.

Amely deákból az olyan szél kifújja a szeretetet, megérdemli, hogy a leányok sok babot és retket egyenek, és úgy megfüstöljék, mint a sódort.